

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wprowadzenie

Author: Ewa Ogrodzka-Mazur, Anna Szafrńska

Citation style: Ogrodzka-Mazur Ewa, Szafrńska Anna. (2019).
Wprowadzenie. "Edukacja Międzykulturowa " (2019), nr 10, s. 11-15.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja
ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach
niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci
(nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Wprowadzenie

Dziesiąty tom „Edukacji Międzykulturowej”, czasopisma redagowanego od 2012 roku przez pracowników Zakładu Pedagogiki Ogólnej i Metodologii Badań oraz Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, tradycyjnie już zawiera zarówno teoretyczne ujęcia, jak i praktyczne odniesienia do działań realizowanych w zakresie edukacji wielo- i międzykulturowej zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami.

Prezentowany tom otwiera tekst Janusza Mariańskiego, pt. *Religijność młodzieży szkolnej w procesie przemian (1988–2017)*. W artykule przedstawione są wyniki badań realizowanych na próbach ogólnopolskich młodzieży uczęszczającej do szkół średnich. Autor zakładał, że młodzież szkolna – w sytuacji radykalnych zmian społecznych – w sposób szczególny przeżywa kryzys tożsamości, a co za tym idzie, również kryzys tożsamości religijnej i moralnej. Przeprowadzone analizy miały na celu określić w przybliżeniu tempo dokonujących się przemian w religijności i moralności młodych Polaków. W tekście prezentowane są analizy danych dotyczących autoidentyfikacji wyznaniowej i religijnej, postaw młodzieży wobec dogmatów wiary, opisane zostały praktyki religijne młodzieży oraz dynamika przemian religijności badanej grupy. Kolejny tekst – również odnoszący się do wartości religijnych – został przygotowany przez Anielę Różańską. Kontrowersyjny, skłaniający do stawiania kolejnych pytań, tytuł: *(A)religijność po czesku – ateizm, analfabetyzm religijny czy coś więcej?* to efekt próby weryfikacji postawionej przez Autorkę tezy, zgodnie z którą: „współczesne społeczeństwo czeskie nie jest ateistyczne, nie jest też modelowym przykładem gwałtownej sekularyzacji. Przemiany zachodzące w społeczeństwie czeskim mają postać wielokierunkowych przemian religijności (transformacji), choć z silnymi tendencjami sekularyzacyjnymi. Świadczą o miękkiej, ale długotrwałej sekularyzacji, wyrażającej się w pluralizacji form religijnych, która utworzyła specyficzną i złożoną postawę współczesnego społeczeństwa czeskiego wobec religii”. W tekście zawarte zostały opisy historycznych i społeczno-politycznych czynników warunkujących przemiany religijności czeskiej, a także próba kategoryzacji współczesnej religijności Czechów. Dział *Artykuły* zamyka tekst Jaremy

Drozdowicza: *Kategoria różnicy kulturowej w społeczeństwie otwartym. Konteksty i kontrowersje*. Autor wychodzi z założenia, że kulturowa odmienność stanowi społeczną konstrukcję zbudowaną ze specyficznych reprezentacji Inności w danych dyskursach narodowych.

Tradycyjnie drugi dział został poświęcony zagadnieniom edukacji międzykulturowej w Polsce i na świecie. Tekst Pauliny Pukin ma charakter wprowadzający i dotyczy *Edukacji międzykulturowej jako elementu strategii Rady Europy i Unii Europejskiej*. Cele artykułu to określenie z jednej strony – działań podjętych przez Radę Europy oraz Unię Europejską ze względu na potrzebę zwiększenia integracji i tolerancji na kontynencie, z drugiej – strumieni napływu imigrantów do Europy oraz spostrzeganie imigrantów w Europie. Kolejny artykuł został przygotowany przez dwóch autorów – Hristo Kyuchukova i Williama New, którzy podjęli w swych rozważaniach problematykę dotyczącą edukacji dzieci romskich w szkołach specjalnych i ich dwujęzyczności na przykładzie wybranych krajów Europy Wschodniej. W opracowaniu przedstawiono również takie kwestie, jak segregacja i dyskryminacja poprzez edukację, rola rozwoju języka ojczystego oraz program ROMED Rady Europy dla mediatorów szkolnych. Problematyka edukacji romskiej jest kontynuowana w artykule Łukasza Kwadransa, który poświęcił swój tekst analizie sytuacji społeczności romskiej we Wrocławiu oraz realizowanym na terenie miasta formom wsparcia środowisk romskich. Autor opisuje wdrażane formy pomocy społeczności romskiej oraz poddaje dyskusji oddziaływanie wsparcia instytucjonalnego na poprawę jakości życia tej grupy. Dokonuje również diagnozy problemów środowisk polskich i rumuńskich Romów i na tej podstawie przedstawia propozycje dobrych praktyk i rozwiązań problemów, z którymi współcześnie borykają się grupy Romów mieszkających nie tylko we Wrocławiu. Dział zamyka tekst Pavliny Kobzovej *The Czech Republic through the eyes of Ukrainians*. Autorka dostrzega korzyści, jakie niesie z sobą napływ imigrantów z Ukrainy do Republiki Czeskiej – wskazuje tu między innymi na takie wartości, jak poszanowanie pracy, nacisk na edukację ich dzieci, tendencję do integracji z Czechami, ale jednocześnie wskazuje na różnice kulturowe, które są efektem funkcjonowania na Ukrainie w odmiennych warunkach politycznych i społeczno-ekonomicznych.

Dział *Komunikaty z badań* otwiera tekst Mariusza Korczyńskiego i Barbary Grabowskiej, pt. *Międzykulturowa kompetencja komunikowania się polskich emigrantów w Anglii*. Autorzy, na podstawie badań realizowanych z zastosowaniem ankiety przeprowadzonej w południowo-zachodniej części Anglii, od czerwca do listopada 2017 roku na grupie 154 osób, dokonują

próby ustalenia poziomu wrażliwości międzykulturowej, która w przyjętej koncepcji badań jest podstawowym wymiarem międzykulturowej kompetencji komunikowania się. Z kolei Gabriela Piechaczek-Ogierman prezentuje badania, przeprowadzone w Jastrzębiu-Zdroju, dotyczące uwarunkowań tożsamości lokalnej w środowisku miejskim. Za istotną zmienną podjętych badań przyjęła region pochodzenia przodków respondentów. Autorka wskazuje na dwie grupy czynników determinujących wybory tożsamościowe uczniów. Pierwsza z nich to czynniki bezpośrednie związane z międzypokoleniową transmisją kulturową, polegającą na utrzymywaniu lub zanikaniu związków z kulturą macierzystą regionu pochodzenia przodków (dziadków badanych uczniów). Druga – czynniki pośrednie związane z uwarunkowaniami historyczno-politycznymi. W tekście *(Re)tradycjonalizm kaszubski: w stronę ludowości* Adela Kożyczkowska dokonuje analizy podręczników do edukacji kaszubskiej pod kątem rozpoznania podręcznikowych wzorów kaszubskości; na tej podstawie rekonstruuje wzory ludowości kaszubskiej, której jednym z wyznaczników jest „kaszubski strój ludowy”, a następnie rekonstruuje jego „dzieje”. Jako kontekst interpretacyjny autorka przyjęła koncepcję karnawału Michaiła Bachtina.

Kolejny dział *Forum pedagogów międzykulturowych* zawiera trzy teksty poświęcone zagadnieniom wchodzącym w skład pedagogiki specjalnej. Urszula Klajmon-Lech prezentuje w artykule wybrane koncepcje z zakresu socjologii medycyny przydatne w pedagogicznej refleksji nad osobami z niepełnosprawnością i ich rodzinami. Autorka postawiła sobie za cel ukazanie relacji między lekarzem a pacjentem w tradycyjnych koncepcjach socjologicznych, przedstawienie psychospołecznych konsekwencji niepełnosprawności, koncepcji życia z chorobą w ujęciu interakcjonizmu symbolicznego oraz ich przydatności w badaniu osób z niepełnosprawnością i ich rodzin. W kolejnym tekście – przygotowanym przez Agatę Wentz – przedstawione zostało zagadnienie autyzmu i spostrzegania go na Półwyspie Arabskim, gdzie tradycyjne wierzenia i przekonania pozostają nadal istotnymi czynnikami, które kształtują zachowania związane z profilaktyką prozdrowotną i nastawieniem do kwestii związanych z szeroko pojętym zdrowiem psychicznym. Autorka omawia w tekście znaczenie tych czynników, a także wpływ religii na percepcję zaburzeń ze spektrum autyzmu w regionie państw GCC (Rady Współpracy Zatoki). W trzecim, zamykającym cykl, artykule Joanna Kapias opisuje postawy studentów pełnosprawnych wobec studentów z niepełnosprawnością. Autorka przeprowadziła badania wśród 116 studentów pełnosprawnych i 108 z niepełnosprawnością przy zastosowaniu metody

sondażu diagnostycznego – przy czym w tekście zostały zaprezentowane tylko dane odnoszące się do studentów pełnosprawnych.

W dziale *Praktyka edukacyjna* znalazły się dwa teksty. Pierwszy z nich, opracowany przez Urszulę Markowską-Manistę oraz Dominikę Zakrzewską-Oleńską, odnosi się do metody pracy partycypacyjnej z dziećmi w Domu Sierot, wykorzystywanej przez Janusza Korczaka. Autorki zwracają uwagę na możliwości adaptacji opisywanych metod również we współczesnym świecie – do pracy z grupą zróżnicowaną kulturowo, z dziećmi w trudnych warunkach ich funkcjonowania, w sytuacji wzmożonych ruchów migracyjnych, a także pogłębiających się nierówności społecznych. Jak słusznie podkreślają autorki w podsumowaniu (s. 247), „Korczakowska filozofia pracy partycypacyjnej z dziećmi i podejście nastawione na słuchanie, rozmowę, dialog, odpowiedzialność za działania, świadomość własnych praw i obowiązków oraz wspólne poszukiwanie rozwiązań, odzwierciedlają pryncypia edukacji międzykulturowej odnoszące się do porozumiewania się, poszukiwania dróg wzajemnego poznania, współpracy i rozwoju uczniów przynależących do różnych kultur”. Z kolei Karina Sabina Gnat podjęła w tekście problematykę sfery upodmiotowienia ucznia w ewangelickiej edukacji religijnej w szkołach ponadpodstawowych na terenie Śląska Cieszyńskiego.

W tomie znalazły się również dwa artykuły recenzyjne. Pierwszy z nich odnosi się do monografii przygotowanej przez Przemysława Pawła Grzybowskiego i Grzegorza Idzikowskiego: *Inni, Obcy – ale Swoi. O edukacji międzykulturowej i wspólnocie w szkole integracyjnej*. Opracowania ważnego szczególnie z względu na możliwość wykorzystywania publikacji w praktyce edukacyjnej. Jak sugeruje autorka artykułu (Anna Szafrńska): „Takie tematy jak sygnalizowane jako podrozdział *Swoi, Inni, Obcy*, czy też *Indywidualizm czy wspólnota w szkole* mogą być kanwą do realizowania całych cykli zajęć budujących poczucie własnej wartości, tożsamości, okrywania różnic, budowania postaw tolerancji i akceptacji”. Kolejny artykuł recenzyjny, przygotowany przez Barbarę Grabowską dotyczy pięciotomowego *Leksykonu Polaków w Republice Czeskiej i Republice Słowackiej* – publikacji zredagowanej przez Zenona Jasińskiego i Bogdana Cimałę. Prace nad leksykonem zostały zapoczątkowane przez Zenona Jasińskiego już ponad 30 lat temu, ale ostatecznie realizację tego ważnego projektu rozpoczęto w roku 2012 dzięki pozyskanemu grantowi w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. *Leksykon* – jako dzieło zbiorowe – powstało wysiłkiem 105 autorów: polskich, czeskich, a także słowackich.

Tom zawiera również spis rozpraw habilitacyjnych i doktorskich z zakresu edukacji wielo- i międzykulturowej obronionych w 2018 roku w dyscyplinie pedagogika, kronikę z konferencji z zakresu edukacji wielo- i międzykulturowych oraz bibliografię prac z tego zakresu wydanych w roku 2018.

* * *

W imieniu zespołu redakcyjnego i Rady Naukowej czasopisma „Edukacja Międzykulturowa” pragniemy podziękować wszystkim Recenzentom i Autorom za twórczy namysł nad problematyką wielo- i międzykulturowości. Wydanie tego numeru czasopisma „Edukacja Międzykulturowa” stało się możliwe dzięki niezmiennej przychylności i pomocy władz akademickich Uniwersytetu Śląskiego Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie oraz Wydawnictwa Adam Marszałek.

Redaktorzy

Ewa Ogrodzka-Mazur i Anna Szafrńska